

QLOBALLAŞAN MÜASİR DÜNYADA İNGİLİS DİLİ BEYNƏLXALQ DİL KİMİ

Açar sözlər: ingilis dili, qloballaşma, beynəlxalq, dünya

Keywords: English, globalization, international, world

Ключевые слова: английский, глобализация, международный, мир

Qloballaşma prosesi 21-ci əsrin ən vacib hadisələrindən biridir. Bu proses siyasi, iqtisadi, mədəni və sosial sahələrdə böyük dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Qloballaşma nəticəsində ölkələrarası əlaqələr artmış, insanlar və fərqli mədəniyyətlər bir-biri ilə yaxından tanış olmuşdur. Bu proseslə bərabər, beynəlxalq əlaqələrin əsas vasitələrindən biri kimi İngilis dili qlobal əhəmiyyət qazanmışdır.

Qloballaşan müasir dünyada ingilis dili beynəlxalq ünsiyyətin əsas vasitəsinə çevrilmişdir. Qloballaşma prosesi inkişaf etdikcə millətlər və cəmiyyətlər arasında ictimai-siyasi, sosial-mədəni və digər əlaqələr yeni mahiyyət qazanır. Bu prosesin təsiri dil sahəsində də özünü göstərir, dilin formalaşmasına və onun milli-bəşəri məzmununa ciddi şəkildə təsir edir.

Bu qlobal tendensiya ingilis dili üçün də keçərlidir. Ümumiyyətlə, dünya dillərinin inkişafında oxşar meyillər müşahidə olunur və onların gələcəyi ilə bağlı müəyyən proqnozlar vermək mümkündür. Ferdinand de Sössür vaxtilə dili dəb ilə müqayisə etmişdir. Həqiqətən də, dil daim dəyişir, yeni üslublar və ünsiyyət formaları qazanır. Müxtəlif dillərə müəyyən dəyişikliklərin və yeniliklərin daxil olması təbii haldır. Eyni zamanda, bu dəyişikliklərin yalnız ingilis dilinin təsiri ilə baş verdiyini düşünmək doğru olmaz. Çünki hər hansı bir dil beynəlxalq ünsiyyət vasitəsinə çevrildikdə, onun təsiri təkcə mənsub olduğu xalqla məhdudlaşmır, o, transmilli xarakter alır [2,s.79].

Qloballaşma milli dillərə və mədəniyyətlərə paradoksal şəkildə təsir edir. Bir tərəfdən, o, fərqli mədəniyyətlər və dillər arasında integrasiyanı gücləndirir, digər tərəfdən isə müəyyən qarşıdurmalara və ziddiyyətlərə səbəb olur. Tarixdə müxtəlif xalqların ortaq bir mədəniyyət yaratdığı hallar mövcud olmuşdur. Lakin bu integrasiya onların milli kimliyini itirməsinə səbəb olmamışdır.

Qloballaşma sosial təcrübələrin və mədəni elementlərin genişlənməsi ilə yanaşı, coğrafi məhdudiyyətlərin zəifləməsinə gətirib çıxarır. Müasir dünyada elmi yanaşmalar qloballaşmanın insan cəmiyyətinin inkişafına və fərdi identikliyin qorunub saxlanmasına təsir etdiyini təsdiqləyir. Buna görə də, qloballaşma nəticəsində vahid bir monomədəniyyətin formalaşması ilə bağlı narahatlıqlar birmənalı qarşılanmamalıdır.

Hazırda İngilis dili dünya miqyasında ən çox istifadə olunan dillərdən biridir. BMT, Avropa İttifaqı, UNESCO, NATO kimi çoxsaylı beynəlxalq təşkilatlarda rəsmi və ya iş dili kimi qəbul olunmuşdur. İngilis dili biznes, elm, təhsil, texnologiya və KİV sahələrində də hakim dil statusuna malikdir.

İngilis dili, həmçinin diplomatiya və beynəlxalq siyasətdə də mühüm rol oynayır. Diplomatik danışıqların əksəriyyəti, eləcə də beynəlxalq müqavilələrin böyük bir hissəsi bu dildə aparılır. Həmçinin, müxtəlif beynəlxalq tədbirlər, konfranslar və forumlar İngilis dilində təşkil olunur ki, bu da onun əhəmiyyətini daha da artırır.

Modern elmi araşdırmalar və akademik nəşrlərin çoxu İngilis dilində hazırlanır. Məsələn, "Nature", "Science", "The Lancet" kimi nüfuzlu jurnallar İngilis dilində dərc edilir. Həmçinin, internet məlumatlarının çoxu bu dildə yayıldığına görə, texnologiya və proqramlaşdırma sahələrində də İngilis dili önəmli yer tutur [4,s.89].

Bu dilin elmdə geniş istifadəsi tələbələrin və tədqiqatçıların dünya üzrə yeni biliklərə daha asan çıxışını təmin edir. Elm sahəsindəki innovasiyaları izləmək üçün İngilis dili biliyi demək olar ki, zərurətə çevrilmişdir.

Beynəlxalq ticarət çərçivəsində İngilis dili vacib kommunikasiya vasitəsidir. Qlobal şirkətlərin çoxu rəsmi yazışmalarda və danışıqlarda bu dildə istifadə edir. Beynəlxalq maliyyə bazarları, marketing strategiyaları və startap ekosistemləri çox vaxt İngilis dili əsasında formalaşır.

Bundan əlavə, dünyanın aparıcı korporasiyaları, bankları və texnologiya nəhəngləri (Apple, Microsoft, Google, Amazon və s.) öz fəaliyyətlərini əsasən İngilis dilində həyata keçirirlər. Xarici investisiyalar, beynəlxalq əməkdaşlıqlar və qlobal bazara çıxış üçün bu dilin bilik səviyyəsi böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Dünya universitetlərinin çoxu, xüsusilə reyting siyahılarının ilk yerlərində olanlar (əsasən ABŞ və Böyük Britaniya universitetləri) İngilis dilində tədris aparır. Xaricdə təhsil almaq istəyən əksər tələbələr İngilis dilini öyrənməli olurlar. Bundan başqa, online kurslar, beynəlxalq sertifikat proqramları da İngilis dilində tədqiqat və təlim imkanlarını genişləndirir [3,s.56].

MOOC (Massive Open Online Courses) platformaları, məsələn, Coursera, edX, Udemy və Khan Academy, milyonlarla insana pulsuz və ya sərfəli qiymətə İngilis dilində yüksək keyfiyyətli təhsil almaq imkanı yaradır.

Qloballaşma prosesi KİV və əyləncə industriyasını da çox ciddi şəkildə dəyişmişdir. Hollywood filmləri, Netflix serialları, pop musiqisi və sosial media məzmunlarının çoxu İngilis dilindədir. Bu da dünyanın dəyişik regionlarından olan insanları bu dili öyrənməyə təşviq edir.

Sosial media platformalarında (Facebook, Twitter, Instagram, TikTok və s.) aparılan beynəlxalq müzakirələrin böyük bir hissəsi İngilis dilində aparılır. Bundan əlavə, qlobal xəbər agentliklərinin (BBC, CNN, The Guardian və s.) əksəriyyəti xəbərlərini ilk növbədə İngilis dilində yayımlayır.

İngilis dili hazırda dünyada beynəlxalq ünsiyyət dili kimi qəbul edilsə də, bəzi ekspertlər gələcəkdə alternativ dillərin də ön plana çıxma biləcəyini qeyd edirlər. Məsələn, Çin iqtisadiyyatının sürətli inkişafı ilə Çin dilinin əhəmiyyətinin artması müşahidə olunur. Həmçinin, İspan, Fransız və Ərəb dilləri də müxtəlif regionlarda böyük təsir gücünə malikdir [1,s.43].

Lakin, qlobal texnologiya, elmi tədqiqatlar, iş dünyası və media sahələrində İngilis dilinin dominant rolu hələ uzun müddət qorunub saxlanacağı gözlənilir.

Qloballaşmanın təsiri ilə İngilis dili dünyada ən vacib kommunikasiya vasitələrindən birinə çevrilmişdir. Elm, təhsil, biznes, texnologiya və mədəniyyət sahələrində önəmli rol oynayan bu dilin qlobal miqyasda hakimiyyəti getdikcə artır. Buna görə, çağdaş dünya insanının İngilis dilini bilməsi şəxsi və peşəkar inkişaf üçün vacib şərtlərdən biridir.

İngilis dilinin geniş yayılması insanlara daha çox imkanlar açır və beynəlxalq əməkdaşlıqların güclənməsinə kömək edir. Bu səbəbdən, İngilis dilini öyrənmək və inkişaf etdirmək müasir dövrdə hər bir insan üçün strateji əhəmiyyət kəsb edir.

Ədəbiyyat:

1. Aslanova R. Qloballaşma və mədəni müxtəliflik. Bakı: "Nurlan", 2004, 378 s.
2. Cəlilov M. Qloballaşma prosesi və müasir cəmiyyətin inkişaf problemləri. Bakı: ADİU, 2004, 230 s.
3. Crystal D. *English as a Global Language*. Cambridge University Press, 2003, 280 p.
4. Graddol D. *English Next*. British Council, 2006, 290 p.

Ləman Sadıqova
Azərbaycan Universiteti

İNGİLİS DİLİNİN QLOBAL HƏRƏKƏTLİLİK VƏ PEŞƏKAR İNKİŞAFDAKI ROLU

Açar sözlər: *İngilis dili, Peşəkar inkişaf, Qlobal hərəkətlilik*

Ключевые слова: *Английский язык, Профессиональное развитие, Глобальная мобильность*

Keywords: *English language, Professional development, Global mobility*

Annotasiya: İngilis dilinin qlobal hərəkətlilikdə və peşəkar inkişafda rolu son dərəcə vacib və çoxşaxəlidir. Hər il dünya daha da qarşılıqlı əlaqəli olur və ingilis dili mədəniyyətlərarası ünsiyyətdə əsas rol oynayır, qlobal imkanlar açır və peşəkar böyüməyə kömək edir. Bu gün beynəlxalq şirkətlər və təhsil müəssisələri texnologiya, tibb və mühəndislik kimi sahələrdə karyera inkişafına kömək edən ingilis dilindən çox istifadə edirlər. Beynəlxalq konfranslar və təlimlər də ingilis dilində keçirilir ki, bu da mütəxəssislər üçün əhəmiyyətini vurğulayır.